

ДІАГЕНЕ́З (від діа... і ...генез) — сукупність природних процесів перетворення пухких відкладів на дні водних басейнів у осадові гірські породи. Термін увів у наук. обіг 1888 нім. геолог В. Гюмбель. Відбувається у верх. шарах *земної кори*. Загалом Д. характеризується фіз.-хім. перетворенням первин. нерівноваж. відкритої системи, яка різко обводнена та багата як на живу (бактерії), так і на відмерлу органічну речовину. Розрізняють два етапи діагенет. мінералоутворення: окислювальний, пов'язаний із верх. частиною осаду, яка ще вміщує вільний кисень (O_2), та відновлювальний, що охоплює глибші верстви, де кисень відсутній, і характеризується редукцій. процесами. Строкатість

фіз.-хім. режиму (за рН, Eh, концентрацією іонів) у різних частинах осаду призводить до перерозподілу нових утворених діагенет. мінералів. Виникають їх згустки: плями, лінзи, конкреції, платоподібні тіла тощо. Цей пізніший етап Д. — етап перерозподілу речовини — має велике значення у формуванні рудних родовищ багатьох елементів: Р, Mn, Pb, Cu та ін. Одночасно з утворенням діагенет. мінералів осад втрачає вільну воду та дещо ущільнюється, спочатку локально і плямами, а потім на пізніших стадіях — катагенезу, метагенезу й регіонал. метаморфізму — відбувається його суціль. ущільнення.

Н. В. Вергельська

Бібліографічний опис:

Діагенез / Н. В. Вергельська // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24447>

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).